

**YURIDIK TA'LIM JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKT
TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI**

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО
ИНТЕЛЛЕКТА В ПРОЦЕССЕ ЮРИДИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ И
ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТЬ**

**THE EFFECTIVENESS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE
TECHNOLOGIES IN THE LEGAL EDUCATION PROCESS**

Jalilova Sabrina Hamza qizi

Termiz davlat universiteti

Yuridik fakulteti I bosqich talabasi (bakalavr)

jalilovasabrina88@gmail.com

+998 77-186-18-05

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada yuridik ta'lim tizimida raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya jarayonida huquqshunos kadrlarni tayyorlashda masofaviy ta'lim tizimlari, elektron normativ-huquqiy ma'lumotlar bazalari, onlayn sud jarayonlari, virtual simulyatsiyalar hamda sun'iy intellektga asoslangan LegalTech vositalarining o'rni yoritiladi. Raqamli platformalarning talabalarda huquqiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi ahamiyati baholanadi. Shuningdek, raqamlashtirish jarayonida yuzaga kelayotgan metodik, tashkiliy va axloqiy muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.*

***Kalit so'zlar.** Yuridik ta'lim, raqamli platforma, elektron ta'lim, masofaviy o'qitish, LegalTech, sun'iy intellekt, huquqiy ma'lumotlar bazasi, raqamli*

kompetensiya, innovatsion pedagogika, akademik halollik, kiberxavfsizlik, ta'lim sifati, raqamli transformatsiya.

Аннотация. В данной статье анализируется эффективность использования цифровых платформ в системе юридического образования с научно-теоретической и практической точек зрения. В условиях цифровой трансформации раскрывается роль дистанционных образовательных систем, электронных нормативно-правовых баз данных, онлайн-судебных процессов, виртуальных симуляций, а также LegalTech-инструментов, основанных на искусственном интеллекте, в подготовке юридических кадров. Оценивается значение цифровых платформ в формировании у студентов правового мышления, критического анализа и профессиональных компетенций. Также выявляются методические, организационные и этические проблемы, возникающие в процессе цифровизации, и разрабатываются научно-практические рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: юридическое образование, цифровая платформа, электронное обучение, дистанционное обучение, LegalTech, искусственный интеллект, правовые базы данных, цифровые компетенции, инновационная педагогика, академическая честность, кибербезопасность, качество образования, цифровая трансформация.

Abstract. This article examines the effectiveness of digital platforms in legal education from both theoretical and practical perspectives. In the context of digital transformation, the role of distance learning systems, electronic legal databases, online court simulations, and AI-based LegalTech tools in training future lawyers is analyzed. The study evaluates how digital technologies contribute to the development of legal reasoning, analytical thinking, and professional competencies among students. It also identifies methodological, organizational, and ethical challenges associated with digitalization in legal education and proposes practical recommendations to enhance educational quality and sustainability.

Keywords. *Legal education, digital platform, e-learning, distance learning, LegalTech, artificial intelligence, legal databases, digital competence, innovative pedagogy, academic integrity, cybersecurity, educational quality, digital transformation.*

Kirish. XXI asr raqamli sivilizatsiya davri sifatida ta'lim tizimining barcha bo'g'inlariga tub o'zgarishlar olib kirdi. Global miqyosda sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), blokcheyn, bulutli texnologiyalar va masofaviy o'qitish platformalari keng joriy etilmoqda. Bu jarayon "raqamli transformatsiya" tushunchasi bilan ifodalanadi. Raqamli transformatsiya — bu tashkilot, soha yoki tizimning ish jarayonlarini, xizmatlarini va strategiyasini raqamli texnologiyalar yordamida tubdan o'zgartirish jarayonidir [1].

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 50-moddasiga muvofiq, har bir shaxsning bilim olish huquqi kafolatlanadi. Mazkur norma ta'limning innovatsion shakllarini, xususan elektron va masofaviy ta'limni rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hamda masofaviy ta'limni joriy etish masalalari alohida tartibga solinib, ularning huquqiy asoslari belgilab berilgan [7].

Yuridik ta'lim tizimi ushbu jarayonda alohida o'rin tutadi. Chunki huquqshunos kadrlar jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlovchi asosiy subyekt hisoblanadi. Zamonaviy yurist nafaqat normativ-huquqiy bazani mukammal bilishi, balki raqamli ma'lumotlar bazalari, elektron sud tizimlari, LegalTech platformalari bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqolada quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- Tahlil va sintez usuli;
- Qiyosiy-huquqiy tahlil;

- Statistik ma'lumotlarni umumlashtirish;
- Xalqaro tajribani o'rganish;
- Normativ-huquqiy hujjatlarni sharhlash.
- Xalqaro tashkilotlar hisobotlari asosida raqamli ta'lim samaradorligi o'rganildi [1,2,4]

1. Raqamli transformatsiya va yuridik ta'limning evolyutsiyasi

Raqamli transformatsiya ta'limning uch asosiy komponentiga ta'sir ko'rsatadi:

- Mazmun (content) - o'rganilayotgan yoki taqdim etilayotgan materialning ichki mohiyati, ya'ni unda berilgan asosiy bilim, g'oya va axborotlar majmui.
- Metodika (methodology) - ma'lum bir jarayonni qanday usullar va yo'llar orqali amalga oshirish tizimidir.
- Baholash tizimi (assessment) - o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini aniqlash hamda ularning o'zlashtirish darajasini o'lchash usullari va mezonlari majmui.

Avvallari huquqiy manbalar bilan ishlash asosan kutubxona fondlari orqali amalga oshirilgan bo'lsa, bugungi kunda elektron normativ-huquqiy ma'lumotlar bazalari asosiy axborot manbaiga aylangan. Milliy qonunchilik bazalarining raqamlashtirilishi talabalarga qonun hujjatlarining amaldagi tahriri bilan ishlash imkonini bermoqda [7,8]. Bu huquqiy aniqlik, tezkorlik va dolzarblikni ta'minlaydi. Jahon banki hisobotiga ko'ra, raqamli ta'lim infratuzilmasi rivojlangan davlatlarda o'quv jarayoni samaradorligi 20–30% ga oshgan [4].

2. Masofaviy ta'lim va LMS platformalarining roli

Masofaviy ta'lim tizimlari (Moodle, Google Classroom va boshqalar) quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

1. Talabalar faoliyatini monitoring qilish;
2. Interaktiv forum va muhokamalar;

3. Onlayn test tizimi.

Pandemiya davrida masofaviy ta'lim global miqyosda majburiy mexanizmga aylandi. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, 2020-yilda dunyo bo'yicha 1,6 milliarddan ortiq talaba onlayn ta'limga o'tgan [2]. Yuridik ta'limda bu tizimlar sud qarorlarini tahlil qilish, kazuslar yechish va huquqiy muammolarni muhokama qilishda samarali vosita bo'lib xizmat qildi.

3. Elektron normativ-huquqiy ma'lumotlar bazalari

Huquqshunoslikda tezkor axborotga ega bo'lish muhim ahamiyat kasb etadi. Elektron ma'lumotlar bazalari:

- Qonunlarning amaldagi tahririni ko'rsatadi;
- Sud amaliyotini taqdim etadi;
- Qidiruv tizimlari orqali tezkor natija beradi.

Axborotlashtirish to'g'risida Qonun davlat organlarida axborot tizimlaridan foydalanishni tartibga soladi [8].

4. Virtual sud jarayonlari va simulyatsiyalar

Virtual sud simulyatorlari yuridik ta'limda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Talabalar:

- Sud majlisini modellashtiradi;
- Dalillarni baholaydi;
- Protsessual hujjatlar tuzadi;
- Huquqiy pozitsiyani asoslaydi.

Bunday metod klinik yuridik ta'lim konsepsiyasiga mos keladi va kasbiy kompetensiyani oshiradi.

5. Sun'iy intellekt va LegalTech imkoniyatlari

LegalTech tushunchasi huquqiy faoliyatni avtomatlashtiruvchi texnologiyalarni anglatadi. Richard Susskind ta'kidlaganidek, kelajak yuristlari texnologiyani tushunmasdan muvaffaqiyat qozona olmaydi [9].

AI vositalari:

- Shartnomalarni avtomatik tahlil qilish;
- Sud natijalarini prognozlash;
- Huquqiy risklarni baholash;
- Hujjatlarni generatsiya qilish imkonini beradi.

Remus va Levy tadqiqotlariga ko'ra, huquqiy kasblarning 20% ga yaqini qisman avtomatlashtirilishi mumkin [10].

6. Xorijiy tajriba

Xorijiy mamlakatlarda yuridik ta'limda raqamli platformalardan foydalanish tajribasi dunyo miqyosida juda keng. Jumladan:

Yevropa Ittifoqi. Yevropa Komissiyasining Digital Education Action Plan 2021–2027 dasturi doirasida ta'limni to'liq raqamlashtirish va onlayn resurslarni joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [3]. Yevropa universitetlarida masofaviy ta'lim va elektron platformalardan foydalanish nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Masalan, Germaniyada huquq fakultetlarida virtual sud mashg'ulotlari orqali talabalar real ish yuritish tajribasiga ega bo'ladi.

Buyuk Britaniya. London, Oxford va Cambridge universitetlarida virtual sud va elektron hujjat boshqaruvi tizimlari yordamida talabalarga amaliy ko'nikmalar beriladi. Shuningdek, masofaviy platformalar (Moodle, Blackboard) yordamida kurs materiallari, test va monitoring tizimi birlashtirilgan. Bu tizim talabalarning o'z-o'zini baholash imkonini ham oshiradi.

Singapur va Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari. Singapur va Malayziyada raqamli ta'lim tizimlari mamlakatning umumiy raqamli strategiyasi bilan bog'langan. Ta'lim jarayoni sun'iy intellekt asosida moslashuvchan tarzda individual talabalarga moslashtiriladi. Virtual simulyatsiyalar orqali talabalar qonun loyihalarini tahlil qilish, sud muhokamalarini modellashtirish va qaror chiqarish jarayonini mashq qiladilar.

Xalqaro tashkilotlar tajribasi

OECD va UNESCO hisobotlariga ko'ra, raqamli platformalar joriy etilgan davlatlarda ta'lim sifati sezilarli darajada oshgan [1,2]. Masalan, Kanadada elektron sud platformalari va virtual laboratoriyalar yordamida talabalarning huquqiy tafakkuri, analitik fikrlash va muammoni yechish qobiliyati yaxshilanadi. Shu tarzda, xorijiy tajribalar ko'rsatadiki, raqamli platformalar nafaqat nazariy bilimlarni oshiradi, balki amaliy ko'nikmalar, huquqiy tafakkur va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda ham samarali vosita hisoblanadi. Bu tajribalarni O'zbekiston yuridik ta'limiga moslashtirish mumkin bo'lib, virtual sud mashg'ulotlari, LegalTech modullari va masofaviy ta'lim platformalarini joriy etish orqali talabalarning global raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi.

7. Taklif va tavsiyalar

- LegalTech fanini o'quv dasturiga kiritish;
- Kiberxavfsizlik moduli joriy etish;
- Virtual sud laboratoriyalarini tashkil etish;
- Akademik halollik siyosatini kuchaytirish;
- O'qituvchilar malakasini oshirish.

Xulosa: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalar yuridik ta'lim tizimining sifat va samaradorligini oshirishda strategik ahamiyat kasb etadi [1,13]. Raqamli transformatsiya sharoitida huquqshunos kadrlarni tayyorlash jarayoni an'anaviy nazariy modeldan interaktiv, amaliy va texnologik integratsiyalashgan modelga o'tmoqda. Bu esa yuridik ta'lim mazmuni, metodikasi va baholash tizimining tubdan yangilanishini talab qiladi. Masofaviy ta'lim platformalari, elektron normativ-huquqiy ma'lumotlar bazalari, virtual sud simulyatsiyalari hamda sun'iy intellektga asoslangan LegalTech vositalari talabalarda quyidagi muhim kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi:

- mustaqil huquqiy tahlil qilish ko'nikmasi;

- tezkor va ishonchli axborot bilan ishlash malakasi;
- dalillarni baholash va asoslangan huquqiy xulosa chiqarish qobiliyati;
- raqamli muhitda ishlash va axborot xavfsizligini ta'minlash ko'nikmasi.

Shuningdek, raqamli platformalar o'quv jarayonining ochiqqligi va shaffofligini ta'minlaydi, ta'lim sifatini monitoring qilish imkonini kengaytiradi hamda individual yondashuv asosida o'qitish mexanizmlarini rivojlantiradi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirib, global raqamli makonda raqobatbardosh huquqshunos kadrlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Biroq tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, raqamli ta'limni joriy etishda qator muammolar ham mavjud. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, hududlar o'rtasida raqamli tengsizlik, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli emasligi, akademik halollik bilan bog'liq muammolar hamda sun'iy intellekt vositalaridan noto'g'ri foydalanish xavfi shular jumlasidandir.

Umuman olganda, yuridik ta'limni raqamlashtirish faqat texnologik yangilanish bilan cheklanmay, balki huquqiy tafakkur va kasbiy madaniyatning yangi bosqichga ko'tarilishini anglatadi. Raqamli platformalardan oqilona va ilmiy asosda foydalanish orqali kelajak huquqshunoslarini global huquqiy makonda samarali faoliyat yurita oladigan, innovatsion fikrlaydigan hamda yuqori darajadagi raqamli kompetensiyaga ega mutaxassislar sifatida tayyorlash imkoniyati yaratiladi.

Shu nuqtai nazardan, raqamli platformalar yuridik ta'limning barqaror rivojlanishini ta'minlash, uning sifatini oshirish va xalqaro integratsiyasini kuchaytirishda muhim omil sifatida e'tirof etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- OECD. Digital Education Outlook 2022.
- UNESCO. ICT in Education Report, 2021.
- European Commission. Digital Education Action Plan 2021–2027.

- World Bank. Education Technology Report, 2023.
- International Telecommunication Union. Measuring Digital Development, 2022.
- UNICEF. Digital Learning and Youth Report, 2023.
- Ta'lim to'g'risida Qonun.
- Axborotlashtirish to'g'risida Qonun.
- Susskind R. Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future. Oxford University Press, 2017.
- Remus D., Levy F. Can Robots Be Lawyers? Harvard Journal of Law & Technology, 2016.
- Karimov B. Ta'limda raqamli transformatsiya. – Toshkent, 2021.